

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาสองประเภท ได้แก่ สมาชิกสภาเทศบาล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยพิจารณาจากความโน้มเอียงของค่านิยมทางการเมืองแบบเสรีนิยม และค่านิยมแบบอำนาจนิยม จุดประสงค์ของการศึกษาวิจัย ก็เพื่อที่จะวิเคราะห์ถึงลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองของสมาชิกสภาเทศบาล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาว่ามีลักษณะอย่างไร และมีความแตกต่างของค่านิยมในแต่ละลักษณะค่านิยมระหว่างสมาชิกสภาท้องถิ่นทั้งสองประเภทหรือไม่ รวมทั้ง ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับอายุ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ และประเภทของการสังกัดองค์การปกครองท้องถิ่น ของนักการเมืองท้องถิ่นฯ กับลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ สมาชิกสภาเทศบาล ที่มาจากการเลือกตั้งตามมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 9) พ.ศ.2523 และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มาจากการเลือกตั้งหมู่บ้านละ 1 คน ตามมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 จำนวน 173 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) และหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) ซึ่งแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือวัดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีค่าความเชื่อมั่น 0.72

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ส่งแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามจำนวน 173 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 150 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 86.70 หลังจากตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ได้นำข้อมูลมาลงรหัสตัวเลข แล้วจึงดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ (statistical package for the social science / personal computer) ผลการศึกษาวิจัยสรุปได้ ดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ลักษณะข้อมูลทั่วไป (ดูตารางที่ 1)

1.1 เพศ พบว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นฯ ส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 90.7 รองลงมา เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 9.3

1.2 อายุ พบว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นฯ ส่วนใหญ่ มีระดับอายุ 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.0 รองลงมาคือ ระดับอายุ 41 - 50 ปี (ร้อยละ 24.0) ระดับอายุ 51 - 60 ปี (ร้อยละ 20.0) และระดับอายุ 61 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 16.0) ตามลำดับ ระดับอายุที่พบว่ามีน้อยที่สุด คือ ระดับอายุเท่ากับ หรือต่ำกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 5.3

1.3 การศึกษา พบว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นฯ ส่วนใหญ่ จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมา จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา/ปวช. (ร้อยละ 32.0) ระดับปริญญาตรีขึ้นไป (ร้อยละ 10.7) และระดับอนุปริญญา/ปวส. (ร้อยละ 6.0) ตามลำดับ ส่วนสมาชิกสภาท้องถิ่นฯ ที่ไม่ได้ศึกษา พบว่ามีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.3

1.4 อาชีพ พบว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นฯ ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพอื่นๆ ที่ไม่ใช่อาชีพเกษตรกร เช่น รับจ้าง ประกอบธุรกิจส่วนตัว เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 70.0 รองลงมา ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 30.0

1.5 ประเภทของการสังกัดองค์การปกครองท้องถิ่น พบว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นฯ ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล คิดเป็นร้อยละ 71.33 รองลงมา เป็นสมาชิกสภาเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 28.67

2. ความนิยมเชิงของลักษณะวัฒนธรรมทางการเมือง

2.1 ค่านิยมแบบเสรีนิยม (ดูตารางที่ 6)

2.1.1 อายุ พบว่าสมาชิกสภาท้องถิ่น ที่มีค่านิยมแบบเสรีนิยมมากที่สุด คือ สมาชิกสภาท้องถิ่น ที่มีระดับอายุเท่ากับ หรือต่ำกว่า 30 ปี ($\bar{X} = 3.521$) รองลงมา คือระดับอายุ 61 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 3.288$) ระดับอายุ 31 - 40 ปี ($\bar{X} = 3.286$) และระดับอายุ 41 - 50 ปี ($\bar{X} = 3.285$) ตามลำดับ ส่วนสมาชิกสภาท้องถิ่น ที่มีค่านิยมแบบเสรีนิมน้อยที่สุด คือ ระดับอายุ 51 - 60 ปี ($\bar{X} = 3.261$) เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าทุกระดับอายุของสมาชิกสภาท้องถิ่น มีค่านิยมแบบเสรีนิยมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} มีค่าระหว่าง 2.34 - 3.67)

2.1.2 การศึกษา พบว่าสมาชิกสภาท้องถิ่น ที่มีค่านิยมแบบเสรีนิยมมากที่สุด คือ สมาชิกสภาท้องถิ่น ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป ($\bar{X} = 3.552$) รองลงมา คือสมาชิกสภาท้องถิ่น ที่ไม่ได้ศึกษา ($\bar{X} = 3.375$) ระดับมัธยมศึกษา/ปวช. ($\bar{X} = 3.370$) และระดับอนุปริญญา/ปวส. ($\bar{X} = 3.278$) ตามลำดับ ส่วนสมาชิกสภาท้องถิ่น ที่มีค่านิยมแบบเสรีนิมน้อยที่สุด คือ สมาชิกสภาท้องถิ่น ที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ($\bar{X} = 3.189$) เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า สมาชิกสภาท้องถิ่น ที่จบการศึกษาในทุกุกระดับมีค่านิยมแบบเสรีนิยมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} มีค่าระหว่าง 2.34 - 3.67)

2.1.3 อาชีพ พบว่าสมาชิกสภาท้องถิ่น ที่มีค่านิยมแบบเสรีนิยมมากที่สุด คือสมาชิกสภาท้องถิ่น ที่ประกอบอาชีพที่ไม่ใช่อาชีพเกษตรกรรม ($\bar{X} = 3.329$) รองลงมาคืออาชีพเกษตรกรรม ($\bar{X} = 3.211$) เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า สมาชิกสภาท้องถิ่น ที่ประกอบอาชีพทุกอาชีพ มีค่านิยมแบบเสรีนิยมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} มีค่าระหว่าง 2.34 - 3.67)

2.1.4 ประเภทของการสังกัดองค์การปกครองท้องถิ่น พบว่า สมาชิกสภาเทศบาล มีค่านิยมแบบเสรีนิยมมากที่สุด ($\bar{X} = 3.434$) รองลงมา คือ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 3.237$) เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ทั้งสมาชิก

สภาเทศบาล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ต่างมีค่านิยมแบบเสรีนิยมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} มีค่าระหว่าง 2.34 - 3.67) และเมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยรวมของสมาชิกสภาท้องถิ่น ทั้งสองประเภท พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.293 แสดงว่า สมาชิกสภาท้องถิ่น มีค่านิยมแบบเสรีนิยมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} มีค่าระหว่าง 2.34 - 3.67)

2.2 ค่านิยมแบบอำนาจนิยม (ดูตารางที่ 7)

2.2.1 อายุ พบว่า สมาชิกสภาท้องถิ่น ที่มีค่านิยมแบบอำนาจนิยมมากที่สุด คือ สมาชิกสภาท้องถิ่น ที่มีระดับอายุ 31 - 40 ปี ($\bar{X} = 2.818$) รองลงมา คือ ระดับอายุเท่ากับ หรือต่ำกว่า 30 ปี ($\bar{X} = 2.789$) ระดับอายุ 51 - 60 ปี ($\bar{X} = 2.737$) และระดับอายุ 41- 50 ปี ($\bar{X} = 2.682$) ตามลำดับ ส่วนสมาชิกสภาท้องถิ่น ที่มีค่านิยมแบบอำนาจนิมน้อยที่สุด คือ ระดับอายุ 61 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 2.617$) เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ทุกระดับอายุของสมาชิกสภาท้องถิ่น มีค่านิยมแบบอำนาจนิยมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} มีค่าระหว่าง 2.34 - 3.67)

2.2.2 การศึกษา พบว่าสมาชิกสภาท้องถิ่น ที่มีค่านิยมแบบอำนาจนิยมมากที่สุด คือ สมาชิกสภาท้องถิ่น ที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ($\bar{X} = 2.817$) รองลงมา คือ ระดับปริญญาตรีขึ้นไป ($\bar{X} = 2.725$) ระดับมัธยมศึกษา/ปวช. ($\bar{X} = 2.655$) และระดับอนุปริญญา/ปวส. ($\bar{X} = 2.633$) ตามลำดับ ส่วนสมาชิกสภาท้องถิ่น ที่มีค่านิยมแบบอำนาจนิมน้อยที่สุด คือ สมาชิกสภาท้องถิ่น ที่ไม่ได้ศึกษา ($\bar{X} = 2.025$) เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า สมาชิกสภาท้องถิ่น ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป ระดับอนุปริญญา/ปวส. ระดับมัธยมศึกษา/ปวช. และระดับประถมศึกษา มีค่านิยมแบบอำนาจนิยมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} มีค่าระหว่าง 2.34 - 3.67) ส่วนสมาชิกสภาท้องถิ่น ที่ไม่ได้ศึกษา มีค่านิยมแบบอำนาจนิยมอยู่ในระดับต่ำ (\bar{X} มีค่าระหว่าง 1.00 - 2.33)

2.2.3 อาชีพ พบว่าสมาชิกสภาท้องถิ่น ที่มีค่านิยมแบบอำนาจนิยมมากที่สุด คือ สมาชิกสภาท้องถิ่น ที่ประกอบอาชีพเกษตรกร ($\bar{X} = 2.771$) รองลงมา คือ อาชีพอื่นๆ ที่ไม่ใช่อาชีพเกษตรกร ($\bar{X} = 2.718$) เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า สมาชิกสภาท้องถิ่น ที่ประกอบอาชีพทุกอาชีพ มีค่านิยมแบบอำนาจนิยมอยู่ในระดับปานกลาง

(\bar{X} มีค่าระหว่าง 2.34 - 3.67)

2.2.4 ประเภทของการสังกัดองค์การปกครองท้องถิ่น พบว่า สมาชิกสภาเทศบาล มีค่านิยมแบบอำนาจนิยมมากที่สุด (\bar{X} = 2.749) รองลงมา คือ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (\bar{X} = 2.728) เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ทั้งสมาชิกสภาเทศบาล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ต่างมีค่านิยมแบบอำนาจนิยมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} มีค่าระหว่าง 2.34 - 3.67) และเมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยรวมของสมาชิกสภาท้องถิ่นฯ ทั้งสองประเภท พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.734 แสดงว่า สมาชิกสภาท้องถิ่นฯ มีค่านิยมแบบเสรีนิยมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} มีค่าระหว่าง 2.34 - 3.67)

2.3 เปรียบเทียบลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลของสมาชิกสภาท้องถิ่นฯ (ดูตารางที่ 8)

2.3.1 อายุ พบว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นฯ ในทุกระดับอายุ มีค่าคะแนนเฉลี่ยของค่านิยมแบบเสรีนิยม มากกว่าค่านิยมแบบอำนาจนิยม

2.3.2 การศึกษา พบว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นฯ ที่มีการศึกษาในทุกระดับ มีค่าคะแนนเฉลี่ยของค่านิยมแบบเสรีนิยม มากกว่าค่านิยมแบบอำนาจนิยม

2.3.3 อาชีพ พบว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นฯ ไม่ว่าจะประกอบอาชีพใดๆ มีค่าคะแนนเฉลี่ยของค่านิยมแบบเสรีนิยม มากกว่าค่านิยมแบบอำนาจนิยม

2.3.4 ประเภทของการสังกัดองค์การปกครองท้องถิ่น พบว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นฯ ทั้งสองประเภท คือ สมาชิกสภาเทศบาล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าคะแนนเฉลี่ยของค่านิยมแบบเสรีนิยม มากกว่าค่านิยมแบบอำนาจนิยม

2.4 ระดับค่านิยมของครุชนิวัตค่านิยมแบบเสรีนิยม และค่านิยมแบบอำนาจนิยม (ดูตารางที่ 9)

2.4.1 **คณบดี** **ค่านิยมแบบเสรีนิยม** พบว่า คณบดี **ชีวิต**ของสมาชิกสภาท้องถิ่น ที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีความเชื่อในเรื่องอิสระเสรีภาพของปัจเจกชน ($\bar{X} = 3.770$) รองลงมา คือ การเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบผูกพันในสิ่งที่ได้ตัดสินใจกระทำลงไป ($\bar{X} = 3.577$) การมีความเชื่อมั่นในคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้อื่น ($\bar{X} = 3.537$) การมีความเชื่อในคุณค่าและศักดิ์ศรีของตนเอง ($\bar{X} = 3.480$) และการเป็นผู้ที่รู้จักขอบเขตหน้าที่ สิทธิ และเสรีภาพ ($\bar{X} = 2.807$) **ความลำดับ** ส่วนคณบดี **ชีวิต**ที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การมีความเชื่อในเรื่องความเสมอภาคของบุคคล ($\bar{X} = 2.590$)

2.4.2 **คณบดี** **ค่านิยมแบบอำนาจนิยม** พบว่า คณบดี **ชีวิต**ของสมาชิกสภาท้องถิ่น ที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ การเป็นผู้ที่ขอมรับนับถือในระบบอาวุโส ($\bar{X} = 3.213$) รองลงมา คือ การนิยามอำนาจเด็ดขาด ($\bar{X} = 3.063$) การนิยามระบบเจ้าขุนมูลนาย ($\bar{X} = 2.943$) การขอมมอบอำนาจ และความรับผิดชอบทุกอย่างไว้ที่ผู้นำ ($\bar{X} = 2.803$) การอ่อนน้อมขอมจำนนต่อผู้มีอำนาจ ($\bar{X} = 2.707$) การเป็นผู้ยึดถือเกี่ยวกับความแตกต่างของฐานะปัจเจกชน ($\bar{X} = 2.667$) การไม่ขอมรับความเสมอภาคกันของบุคคล ($\bar{X} = 2.590$) การเป็นผู้ที่มีความคิดทุกสิ่งทุกอย่างขึ้นกับตัวเองเป็นใหญ่ ($\bar{X} = 2.573$) และการยึดมั่นในตัวบุคคลมากกว่าหลักการ ($\bar{X} = 2.517$) **ความลำดับ** ส่วนคณบดี **ชีวิต**ที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การไม่ขอมรับความแตกต่างกันของบุคคลในการใช้สิทธิเสรีภาพ ($\bar{X} = 2.260$)

จากผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า สมาชิกสภาท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีลักษณะความโน้มเอียงของค่านิยมทางการเมืองสรุปได้ ดังนี้

ก. สมาชิกสภาเทศบาล พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยของค่านิยมแบบเสรีนิยมเท่ากับ 3.434 และค่านิยมแบบอำนาจนิยมเท่ากับ 2.749 แสดงว่า สมาชิกสภาเทศบาลมีความโน้มเอียงของค่านิยมทางการเมืองแบบเสรีนิยม และอำนาจนิยม อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} มีค่าระหว่าง 2.34 - 3.67)

ข. สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยของค่านิยมแบบเสรีนิยมเท่ากับ 3.237 และค่านิยมแบบอำนาจนิยมเท่ากับ 2.728 แสดงว่า สมาชิกสภาองค์การ

บริหารส่วนตำบล มีความโน้มเอียงของค่านิยมทางการเมืองแบบเสรีนิยม และอำนาจนิยม อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} มีค่าระหว่าง 2.34 - 3.67)

ค. เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีคะแนนเฉลี่ยของค่านิยมแบบเสรีนิยมเท่ากับ 3.293 และค่านิยมแบบอำนาจนิยมเท่ากับ 2.734 แสดงว่า สมาชิกสภาท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความโน้มเอียงของค่านิยมทางการเมืองแบบเสรีนิยม และอำนาจนิยม อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} มีค่าระหว่าง 2.34 - 3.67)

ง. เมื่อเปรียบเทียบลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลของสมาชิกสภาท้องถิ่นฯ พบว่าไม่ว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นฯ จะมีระดับอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และสังกัดองค์การปกครองท้องถิ่นประเภทใดก็ตาม ต่างก็มีค่านิยมแบบเสรีนิยม มากกว่าค่านิยมแบบอำนาจนิยม ดังนั้น ผลการศึกษาวิจัยที่ได้ จึงปฏิเสธสมมติฐานของการศึกษา ที่กำหนดไว้ว่า "สมาชิกสภาท้องถิ่นฯ ที่มีอายุน้อยกว่า มีการศึกษาระดับที่สูงกว่า ประกอบอาชีพที่ไม่ใช่อาชีพเกษตรกรรม และสังกัดองค์การปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล จะมีลักษณะค่านิยมทางการเมืองแบบเสรีนิยมมากกว่าอำนาจนิยม" เพราะไม่เพียงแต่เฉพาะสมาชิกสภาท้องถิ่นฯ ที่มีอายุน้อยกว่า มีการศึกษาระดับที่สูงกว่า ประกอบอาชีพที่ไม่ใช่อาชีพเกษตรกรรม และสังกัดองค์การปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลเท่านั้น ที่จะมีค่านิยมทางการเมืองแบบเสรีนิยม มากกว่าอำนาจนิยม แต่สมาชิกสภาท้องถิ่นฯ ที่มีระดับอายุมากกว่า มีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่า ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และสังกัดองค์การปกครองท้องถิ่นรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล ก็มีความโน้มเอียงของค่านิยมทางการเมืองแบบเสรีนิยม มากกว่าอำนาจนิยม ด้วยเช่นเดียวกัน

จ. ระดับของดรชนิษฐ์วัดค่านิยมทางการเมือง พบว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นฯ มีระดับค่านิยมแบบเสรีนิยมในระดับสูงในดรชนิษฐ์วัดการมีความเชื่อในเรื่องอิสระเสรีภาพของปัจเจกชน (\bar{X} มีค่าระหว่าง 3.68 - 5.00) ส่วนดรชนิษฐ์วัดอื่น ๆ มีระดับค่านิยมแบบเสรีนิยมในระดับปานกลาง (\bar{X} มีค่าระหว่าง 2.34 - 3.67) สำหรับดรชนิษฐ์วัดค่านิยมแบบอำนาจนิยม พบว่า สมาชิกสภาท้องถิ่นฯ มีระดับค่านิยมแบบอำนาจนิยมในระดับต่ำ ในดรชนิษฐ์วัดการเป็นผู้ที่ไม่ยอมรับความแตกต่างกันของบุคคลในการใช้สิทธิเสรีภาพ (\bar{X} มีค่าระหว่าง 1.00 - 2.33) ส่วนดรชนิษฐ์วัดอื่น ๆ มีระดับค่านิยมแบบอำนาจนิยมในระดับปานกลาง (\bar{X} มีค่าระหว่าง 2.34 - 3.67)

3. ความแตกต่างของลักษณะวัฒนธรรมทางการเมือง

3.1 **ค่านิยมแบบเสรีนิยม** พบว่า สมาชิกสภาเทศบาล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีค่านิยมทางการเมืองแบบเสรีนิยม อยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน แต่จากผลการทดสอบโดยใช้สถิติ $t - test$ พบว่า สมาชิกสภาท้องถิ่นทั้งสองประเภท มีค่านิยมทางการเมืองแบบเสรีนิยม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p\text{-value} = 0.002$)

3.2 **ค่านิยมแบบอำนาจนิยม** พบว่า สมาชิกสภาเทศบาล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีค่านิยมทางการเมืองแบบอำนาจนิยม อยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน เมื่อทำการทดสอบโดยใช้สถิติ $t - test$ พบว่า สมาชิกสภาท้องถิ่นทั้งสองประเภท มีค่านิยมทางการเมืองแบบอำนาจนิยม ไม่แตกต่างกัน ($p\text{-value} = 0.826$) (ดูตารางที่ 10)

ดังนั้น ผลการศึกษาวิจัย จึงปฏิเสธสมมติฐานของการศึกษาที่กำหนดไว้ว่า "วัฒนธรรมทางการเมืองของสมาชิกสภาเทศบาล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีลักษณะผสมของค่านิยมระหว่างเสรีนิยม กับอำนาจนิยม โดยมียุทธศาสตร์ค่านิยมในแต่ละลักษณะที่ไม่แตกต่างกัน"

4. ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพส่วนบุคคล กับลักษณะวัฒนธรรมทางการเมือง

4.1 **อายุ** พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติ กับค่านิยมทางการเมืองแบบเสรีนิยม และอำนาจนิยม ของสมาชิกสภาท้องถิ่นฯ

4.2 **การศึกษา** พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติ กับค่านิยมทางการเมืองแบบเสรีนิยม และอำนาจนิยม ของสมาชิกสภาท้องถิ่นฯ

4.3 **อาชีพ** พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติ กับค่านิยมทางการเมืองแบบเสรีนิยม ของสมาชิกสภาท้องถิ่นฯ แต่มีความสัมพันธ์ทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 กับค่านิยมทางการเมืองแบบอำนาจนิยม ($X^2 = 60.0680$ $p\text{-value} = 0.0348$)

4.4 ประเภทของการสังกัดองค์การปกครองท้องถิ่น พบว่ามีความสัมพันธ์ทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 กับค่านิยมทางการเมืองแบบเสรีนิยม ของสมาชิกสภาท้องถิ่นฯ ($X^2 = 36.2978$ p-value = 0.0142) แต่ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติ กับค่านิยมทางการเมืองแบบอำนาจนิยม (ดูตารางที่ 11)

อภิปรายผล

ความสำเร็จของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น เป็นที่ยอมรับในเกณฑ์ของการพิจารณาว่าจะต้องมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ประการแรก ประชาชนส่วนใหญ่ หรือทั้งหมด และโดยเฉพาะอย่างยิ่งชนชั้นนำผู้มีอำนาจปกครอง (governing elite) อันรวมถึงผู้อยู่ในแวดวงผู้นำทางปกครองจะต้องยึดถือ หรือมีอุดมการณ์ อันเป็นหลักเกณฑ์ของประชาธิปไตย ประการที่สอง จะต้องสร้าง ชำรงไว้ และพัฒนารัฐบาลและกลไกของรัฐบาล ให้มีรูปแบบสอดคล้องกับอุดมการณ์ หรือความเชื่อในประการแรก ประการที่สาม คนส่วนใหญ่ หรือทั้งหมด และโดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะผู้ปกครองจะต้องมีการดำเนิน และดำรงชีวิต ที่สอดคล้องกับองค์ประกอบสองประการแรกข้างต้น โดยองค์ประกอบทั้งสามประการนี้จะต้องมีอยู่เสมอ และสอดคล้องด้วยกัน จึงจะสร้าง รักษา และพัฒนาความเป็นประชาธิปไตยอยู่ได้¹

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น การปกครองท้องถิ่นนับว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการระบอบประชาธิปไตยให้มีความเจริญก้าวหน้า ในฐานะที่เป็นสถาบันฝึกอบรมประชาธิปไตยขั้นพื้นฐานให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น แต่การปกครองท้องถิ่นจะเจริญก้าวหน้าได้ ไม่เพียงแต่พัฒนาเฉพาะในด้านของประชาชนเท่านั้น ในส่วนของผู้นำท้องถิ่นยังเป็นปัจจัยสำคัญ โดยจะต้องมีการดำเนินวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ประชาธิปไตย แต่การดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคมจะมีลักษณะเป็นอย่างไรนั้น ส่วนสำคัญย่อมขึ้นอยู่กับอิทธิพลของความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติ

¹ วิสุมิ โทชิกัน, ประชาธิปไตย แนวความคิด และตัวแบบประเทศประชาธิปไตย ในอุดมคติ, หน้า 53 - 54.

ที่ได้มาจากการอบรมเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคมนั้นๆ ซึ่งการศึกษาวิจัยเรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นๆ ในครั้งนี้ เป็นการศึกษาความโน้มเอียงของค่านิยมทางการเมืองแบบเสรีนิยม และอำนาจนิยม ของสมาชิกสภาเทศบาล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งผู้ศึกษาวิจัยจะได้อภิปรายผลของการศึกษาวิจัยที่ค้นพบ ดังนี้

1. จากการศึกษาวิจัย พบว่า สมาชิกสภาท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความโน้มเอียงของค่านิยมทางการเมืองแบบเสรีนิยม และอำนาจนิยม อยู่ในระดับปานกลาง (X̄ มีค่าระหว่าง 2.34 - 3.67) โดยที่สมาชิกสภาท้องถิ่นๆ จะมีคะแนนเฉลี่ยของค่านิยมแบบเสรีนิยมมากกว่าค่านิยมแบบอำนาจนิยม กล่าวคือ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.293 และ 2.734 ตามลำดับ ซึ่งผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ อมร ราชณรงค์ ที่ได้ทำการศึกษาค่านิยมทางสังคม และทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกรัฐสภาไทย พบว่า ทัศนคติของสมาชิกรัฐสภาไทยส่วนใหญ่ มีทัศนคติในแนวกลางๆ ระหว่างเสรีนิยม และอนุรักษนิยม โดยที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะมีแนวโน้มทัศนคติแบบเสรีนิยมสูงกว่าวุฒิสภา ซึ่งทัศนคติดังกล่าวบางส่วนจึงเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประชาธิปไตย แต่อีกส่วนหนึ่งน่าจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยอยู่ไม่น้อย²

2. เมื่อวิเคราะห์จากประเภทสมาชิกสภาท้องถิ่นๆ พบว่า สมาชิกสภาเทศบาล จะมีความโน้มเอียงของค่านิยมทางการเมืองแบบเสรีนิยม และอำนาจนิยม อยู่ในระดับปานกลาง (X̄ มีค่าระหว่าง 2.34 - 3.67) โดยที่มีคะแนนเฉลี่ยของค่านิยมแบบเสรีนิยม มากกว่าค่านิยมแบบอำนาจนิยม กล่าวคือ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.434 และ 2.749 ตามลำดับ เช่นเดียวกับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า มีความโน้มเอียงของค่านิยมทางการเมืองแบบ

² อมร ราชณรงค์, "ค่านิยมทางสังคม และทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกรัฐสภาไทย ปี 2522," (วิทยานิพนธ์ปริกฏามหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 113.

เสรีนิยมและอำนาจนิยม อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} มีค่าระหว่าง 2.34 - 3.67) โดยที่มีคะแนนเฉลี่ยของค่านิยมแบบเสรีนิยม มากกว่าค่านิยมแบบอำนาจนิยม กล่าวคือ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.237 และ 2.728 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบโดยแยกประเภทของค่านิยมของสมาชิกสภาท้องถิ่นแต่ละประเภท ปรากฏว่า สมาชิกสภาเทศบาลมีคะแนนเฉลี่ยของค่านิยมแบบเสรีนิยมและอำนาจนิยม มากกว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และเมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของค่านิยมแต่ละลักษณะระหว่างสมาชิกสภาท้องถิ่นแต่ละประเภท พบว่า สมาชิกสภาท้องถิ่นทั้งสองประเภท มีค่านิยมทางการเมืองแบบเสรีนิยมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p -value = 0.002) ค่านิยมแบบอำนาจนิยมไม่พบความแตกต่างกัน (p -value = 0.826) ซึ่งจากการทดสอบความแตกต่างของค่านิยมทางการเมืองของนักศึกษาวิชานี้ครั้งนี้ สอดคล้องเพียงบางส่วนกับการศึกษาของ นกมล มหาวิทยาลัยสุโขทัย ที่พบว่า ไม่สามารถยืนยันความแตกต่างกันระหว่างบุคลิกภาพทางการเมืองของนักศึกษาครูที่เคยรับราชการ กับครูที่ยังไม่เคยรับราชการ³ นอกจากนี้ ยังพบว่า สมาชิกสภาท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่ว่าจะมียุทธศาสตร์ระดับการศึกษา อาชีพ และประเภทของการสังกัดองค์การปกครองท้องถิ่นแบบใด ต่างก็มีคะแนนเฉลี่ยของค่านิยมแบบเสรีนิยม สูงกว่าค่านิยมแบบอำนาจนิยม

3. จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะวัฒนธรรมทางการเมือง กับสถานภาพส่วนบุคคลของสมาชิกสภาท้องถิ่นฯ พบว่า อายุ และการศึกษา ของสมาชิกสภาท้องถิ่นฯ ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติ กับค่านิยมแบบเสรีนิยม และค่านิยมแบบอำนาจนิยม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ผดุงศักดิ์ หาญปรีชาสวัสดิ์⁴ ที่พบว่า ตัวแปรทางด้านอายุไม่เป็นตัวแปรที่ก่อให้เกิดความแตกต่างของทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกสภาเทศบาลเมืองตาก⁴ และผลการศึกษาของ

³ นกมล มหาวิทยาลัยสุโขทัย, "บุคลิกภาพทางการเมืองของนักศึกษาครู ศึกษาเฉพาะกรณีวิทยาดัศครูกลุ่มนครหลวง," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526), หน้า 135.

⁴ ผดุงศักดิ์ หาญปรีชาสวัสดิ์, "ภูมิหลังทางเศรษฐกิจ และสังคม กับทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกสภาเทศบาลเมืองตาก," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530), หน้า 109.

พลศักดิ์ จิระไกรศิริ ที่พบว่า ระดับการศึกษาไม่เป็นตัวแปรที่สำคัญมากนัก ที่ทำให้ครุมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย หรือเผด็จการ^๕ ในด้านอาชีพ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับค่านิยมทางการเมืองแบบเสรีนิยม แต่มีความสัมพันธ์กับค่านิยมทางการเมืองแบบอำนาจนิยม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งในส่วนของค่านิยมแบบอำนาจนิยมสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พัดนา รุ่งเรืองสุข ที่พบว่า ลักษณะงานในตำแหน่งงานของข้าราชการตำรวจ มีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพทางการเมืองแบบอำนาจนิยมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05^๖ ส่วนค่านิยมแบบเสรีนิยมสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ผดุงศักดิ์ หาญปรีชาสวัสดิ์ ที่พบว่า อาชีพไม่เป็นตัวแปรที่ก่อให้เกิดความแตกต่างของทัศนคติทางการเมืองแบบเสรีนิยมของสมาชิกสภาเทศบาลเมืองตาก^๗ และในคำานประเภทของการสังกัดองค์การปกครองท้องถิ่น พบว่า มีความสัมพันธ์กับค่านิยมแบบเสรีนิยมที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 แต่ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติ กับค่านิยมแบบอำนาจนิยม ซึ่งสอดคล้องบางส่วนกับผลการศึกษาของ นกคณ มหาวิริยะกุล ที่พบว่า ไม่สามารถยืนยันความแตกต่างระหว่างบุคลิกภาพทางการเมืองของนักศึกษาครุที่เคยรับราชการ กับครุที่ไม่เคยรับราชการ^๘

จากผลของการศึกษาวิจัยที่ได้นำเสนอข้างต้น ผู้ศึกษาวิจัยมีความเห็นว่าเป็นเรื่องปกติที่สมาชิกสภาท้องถิ่นฯ มีค่านิยมทางการเมืองในลักษณะผสมระหว่างค่านิยมแบบเสรีนิยมอันเป็นค่านิยมที่เป็นปัจจัยส่งเสริมการพัฒนาประชาธิปไตย ซึ่งเป็นค่านิยมที่เข้ามามีอิทธิพลต่อคนไทยครั้งแรกเมื่อครั้งมีเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยเมื่อ พ.ศ.2475 กับค่านิยมแบบ

^๕ พลศักดิ์ จิระไกรศิริ, วัฒนธรรมทางการเมืองของครูในกรุงเทพมหานคร, หน้า 146.

^๖ พัดนา รุ่งเรืองสุข, "บุคลิกภาพทางการเมืองอำนาจนิยมของตำรวจ,"

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536), หน้า 108.

^๗ ผดุงศักดิ์ หาญปรีชาสวัสดิ์, ภูมิหลังทางเศรษฐกิจ และสังคม กับทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกสภาเทศบาลเมืองตาก, หน้า 109.

^๘ นกคณ มหาวิริยะกุล, บุคลิกภาพทางการเมืองของนักศึกษาครุ ศึกษาเฉพาะกรณีวิทยาลัยครุกลุ่มนครหลวง, หน้า 133.

อำนาจนิยม อันเป็นค่านิยมแบบดั้งเดิมของสังคมไทยมาตั้งแต่ครั้งโบราณ ซึ่งปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ดังนั้น ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติ ของคนไทยส่วนใหญ่จึงมีการผสมผสานหรือมีการปะทะกันระหว่างความคิดดั้งเดิม ซึ่งส่วนใหญ่ผูกพันอยู่กับขนบธรรมเนียม ศาสนา ครอบครั้ว และวิถีชีวิตทางสังคมดั้งเดิม กับแนวความคิดใหม่ ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับมาจากสังคมตะวันตก การที่สมาชิกสภาท้องถิ่นฯ มีลักษณะของค่านิยมทั้งสองลักษณะอยู่ในระดับปานกลาง น่าจะเนื่องมาจาก สมาชิกสภาท้องถิ่นฯ ครอบคลุมถึงส่วนหนึ่งของค่านิยมทั้งสองลักษณะในบางส่วน กล่าวคือ ค่านิยมแบบเสรีนิยมนั้น เป็นค่านิยมที่ช่วยให้การดำเนินชีวิตเป็นไปโดยอิสระ และสามารถที่จะแสวงหาในสิ่งที่ตนเองต้องการได้ และเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันของมนุษย์ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ส่วนค่านิยมแบบอำนาจนิยม เป็นค่านิยมที่ช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมแบบไทยๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่าค่านิยมทางการเมืองทั้งสองลักษณะย่อมมีทั้งส่วนดี และส่วนเสียอยู่ในตัวเอง

การที่สมาชิกสภาท้องถิ่นฯ ทั้งสองประเภท มีลักษณะของค่านิยมแบบอำนาจนิยมไม่แตกต่างกันนั้น น่าจะเกิดจากสาเหตุหลายๆ ประการ กล่าวคือ

ประการแรก สมาชิกสภาท้องถิ่นฯ ทั้งสองประเภท ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสังคมไทยเหมือนกัน ทำให้เกิดการตระหนัก หรือความสำนึกในความสำคัญของ "อำนาจ" กล่าวคือ เราคงจะต้องยอมรับว่าวัฒนธรรมอำนาจนิยมเป็นวัฒนธรรมที่ครอบงำสังคมไทยมาเป็นเวลาช้านาน เมื่อครั้งประเทศไทยยังปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งแม้ภายหลังจะได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเมื่อเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2475 ก็ตาม แต่ผู้ศึกษาวิจัยเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว หากพิจารณาให้ถี่ถ้วนแล้วเป็นการเปลี่ยนแปลงแต่เพียงรูปแบบ ลึกลงไปโดยเนื้อแท้แล้ววัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม และลักษณะความสัมพันธ์ของบุคคลในสังคมไทยยังไม่ได้เปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับรูปแบบการปกครองที่เปลี่ยนแปลงไปมากเท่าใดนัก ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม และลักษณะความสัมพันธ์ของบุคคลในสังคมดังกล่าว เป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคขัดขวางการพัฒนาประชาธิปไตยที่สำคัญ นอกจากนี้ ลักษณะของสังคมไทยยังเป็นสังคมของการยกย่องในอำนาจ อำนาจนี้มักจะเห็นได้ชัดเจนในระบอบราชการ แต่อำนาจนี้ก็มิได้จำกัดวงอยู่แต่ในหมู่ข้าราชการเท่านั้น เอกชนชนชั้นการค้าก็สามารถมีอำนาจได้ถ้ามีเงิน ซึ่งเป็นแหล่งที่มาของอำนาจประการหนึ่ง สังคมไทยนับถือเงินเป็นใหญ่ และไม่ค่อยสนใจภูมิหลังของผู้มีเงินด้วย ดังนั้น การแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์

ของคนในสังคม จึงมีลักษณะที่เด่นชัดในการให้ความเคารพยำเกรงในผู้มีอำนาจว่ามี รวมถึงผู้มีอิทธิพล อำนาจสำหรับสังคมไทยแล้วเป็นเรื่องของการให้คุณให้โทษโดยแท้ ไม่ใช่อำนาจทางปัญญา หรืออำนาจแห่งความซื่อสัตย์อย่างเช่นในบางสังคม ผู้มีอำนาจ หรือบุคคลที่สังคมไทยยกย่องว่ามีลักษณะผู้นำนั้น ไม่มีอะไรที่เกี่ยวพันกับความซื่อสัตย์ อุदारภาพ หรือสติปัญญาแต่อย่างใด หากแต่เป็นผู้มีอำนาจให้คุณให้โทษซึ่งเป็นชีวิตจริง รวมทั้ง สามารถเป็นร่มเงาปกป้องบุคคลที่อยู่ใต้บังคับบัญชา และสมนุบริวารได้ ดังนั้น ในปัจจุบันจึงไม่แปลกอะไรที่ระบบความสัมพันธ์แบบเชิงอุปถัมภ์ (patron - client relationship) ยังคงปรากฏ หรือพบเห็นได้เสมอในสังคมไทยปัจจุบัน

ประการที่สอง เกิดจากประเพณีการอบรมสั่งสอนของคนไทย ที่มุ่งในระบบอาวุโส คือ มุ่งให้บุคคลเชื่อถือในตัวบุคคลมากกว่าหลักการ การดำเนินชีวิตในครอบครัว หรือในโรงเรียนจึงเป็นไปในลักษณะที่บุคคลไม่กล้าโต้แย้งผู้ปกครอง และครูอาจารย์ แม้จะเป็นการโต้แย้งที่ข้อควรเหตุผลและหลักการก็ตาม ความจริงข้อนี้จะสังเกตได้จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ประการหนึ่งก็คือ สมาชิกสภาท้องถิ่นๆ จะมีคะแนนเฉลี่ยของคะแนนชี้วัดการยอมรับนับถือในระบบอาวุโสสูงที่สุด ถ้าพิจารณาคววามที่สังคมได้สร้างสมาชิกขึ้นมา นับตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่โดยที่สังคมมีตัวบท หรือองค์การทางสังคม ซึ่งประกอบด้วยครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันทางสังคมอื่นๆ แล้ว ก็จะพบว่า องค์การเหล่านี้ต่างก็มีบทบาทในการเน้นย้ำการเคารพเชื่อฟังผู้มีสถานภาพ หรือมีอำนาจที่สูงกว่าทั้งสิ้น ดังนั้น คนไทยตั้งแต่เด็กจนโตจึงได้รับอิทธิพลของกระบวนการอบรมกล่อมเกลายอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งมีผลทำให้เกิดบุคลิกภาพ หรือลักษณะแบบอำนาจนิยมจนกล่าวได้ว่าเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของคนไทย

ประการที่สาม การที่ตัวบทกฎหมายเกี่ยวกับเทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล มีการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างราชการส่วนกลาง กับองค์กรท้องถิ่นดังกล่าว ในลักษณะที่ราชการส่วนกลางยังคงมีอำนาจควบคุม กำกับ คุนด องค์การท้องถิ่นที่ยังมีอยู่อย่างมาก รวมทั้ง บทบาทของข้าราชการโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการกระทรวงมหาดไทยที่มีต่อองค์กรท้องถิ่น ก็น่าที่จะมีส่วนเน้นย้ำให้องค์กรท้องถิ่นเอง ยังคงตระหนักในความสำคัญของอำนาจที่เกิดจากตัวบทกฎหมายที่ราชการส่วนกลางมีต่อองค์กรท้องถิ่นในการกำหนดความเป็นไปต่างๆ ทำให้การปฏิบัติขององค์กรท้องถิ่นที่ปฏิบัติคือราชการส่วนกลาง มีลักษณะพินอบพิเทา เอาอกเอาใจ และการเคารพเชื่อฟังปฏิบัติตาม ซึ่งเป็นลักษณะที่ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ของบุคคลในโครงสร้างทางชนชั้นของสังคม

ไทยที่มีลักษณะความสัมพันธ์ในแนวดิ่ง (vertical) ให้มีความแข็งแกร่งมากยิ่งขึ้น

สำหรับค่านิยมแบบเสรีนิยม ที่พบว่า แม้สมาชิกสภาเทศบาล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จะมีค่านิยมแบบเสรีนิยมในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน แต่มีความแตกต่างกัน โดยนัยสำคัญทางสถิติ นั้นจะเนื่องมาจาก การที่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่นั้นฐานที่มีความใกล้ชิดกับ "ศูนย์อำนาจ" ในราชการบริหารส่วนภูมิภาค คือ อำเภอ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนมาก ก็คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยการปฏิบัติงานจะเป็นไปในลักษณะของการรับคำสั่งจากทางราชการไปปฏิบัติในพื้นที่ ประกอบกับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่นั้นมีการศึกษาค่อนข้างจะต่ำกว่าสมาชิกสภาเทศบาล ทำให้ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง (political efficacy) ที่จะดำเนินงานของท้องถิ่น ด้วยความรู้สึกเชื่อมั่น และมีความมั่นใจ มีน้อยกว่าสมาชิกสภาเทศบาล

จากที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้ศึกษาวิจัยต้องการชี้ให้เห็นลักษณะความโน้มเอียงของค่านิยมทางการเมืองของสมาชิกสภาท้องถิ่นว่า มีลักษณะเป็นอย่างไร แต่ผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ยังไม่อาจถือได้ว่าเป็นตัวแทนที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมทางการเมืองของสมาชิกสภาท้องถิ่นทั้งหมดเพราะแต่ละพื้นที่ย่อมมีความแตกต่างกัน ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และพื้นฐานของสมาชิกสภาท้องถิ่นแต่ละบุคคล แต่ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นเพียงการสะท้อน หรือชี้ให้เห็นถึงลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองของสมาชิกสภาท้องถิ่นได้เพียงระดับหนึ่งเท่านั้น ซึ่งยังจำเป็นที่จะต้องอาศัยการศึกษาวิจัยที่กว้างขวางในแง่ของมิติ และมุมมองในด้านต่างๆ มากกว่านี้

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ครั้งนี้ ความมุ่งหมายของการศึกษาวิจัยที่สำคัญ ก็คือ ต้องการที่จะพัฒนาทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมของสมาชิกสภาท้องถิ่น ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับการปกครองท้องถิ่น ที่เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาระบบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่กำลังมีกระแสเรียกร้องการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น คงปฏิเสธไม่ได้ว่า การกระจายอำนาจย่อมจะต้องมีมากขึ้นในศตวรรษที่ 21 อันเป็นยุคที่กระแสประชาธิปไตยแพร่ขยายไปทั่วโลก ดังนั้น เราจะทำอย่างไรให้การเตรียมการรับกระแสของการกระจายอำนาจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งหนึ่งที่จะทำได้ก็คือ การพัฒนา

พฤติกรรมผู้นำของท้องถิ่นให้พร้อมที่จะรับผิดชอบต่อสังคม และในเรื่องของวัฒนธรรมทางการเมือง ก็คือ จะทำอย่างไรที่จะทำให้ค่านิยมทางการเมืองแบบอำนาจนิยมลดลง และทำให้ค่านิยมแบบเสรีนิยมมีมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีแนวทาง ดังนี้

ประการแรก การปรับเปลี่ยนทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมืองของสมาชิกสภาท้องถิ่น ให้มีความสอดคล้องกับหลักการของประชาธิปไตย ประเด็นนี้มีความสำคัญมากเพราะลำพังแต่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาแต่โครงสร้างของการปกครองท้องถิ่น เช่น การพัฒนาโครงสร้างขององค์กร การพัฒนาด้านกฎหมาย การพัฒนาปรับปรุงฐานะการคลัง แต่ถ้ามิได้เสริมสร้าง หรือพัฒนาปัจจัยแวดล้อมในท้องถิ่นซึ่ง ได้แก่ วัฒนธรรมทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำของท้องถิ่นให้มีทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยม ที่สอดคล้องกับหลักการของประชาธิปไตยแล้ว ย่อมทำให้ไม่สามารถพัฒนาระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยโดยเฉพาะการปกครองท้องถิ่นให้ประสบความสำเร็จได้ ในเรื่องนี้กระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นหน่วยงานที่คอยกำกับควบคุมดูแลการปกครองท้องถิ่นทั้งสองรูปแบบ คือ เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล การที่จะมีการจัดทำแผนงานให้การศึกษาอบรมผู้นำขององค์กรท้องถิ่นทั้งสองรูปแบบ ให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เพื่อที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมรวมทั้งค่านิยมต่างๆ อันเป็นอุปสรรคต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้มีความถูกต้อง เพราะหากในระดับย่อยลงไปมีลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประชาธิปไตยแล้ว ย่อมที่จะส่งผลให้การพัฒนาการเมืองในระดับชาติให้ประสบผลสำเร็จได้ โดยการกำหนดเนื้อหาสาระของประเด็นที่จะจัดฝึกอบรมดังกล่าว ที่อาจจะใช้ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางในการกำหนดประกอบ โดยดูความสำคัญของเนื้อหาจากคะแนนทรรศนะชี้วัดค่านิยมแบบเสรีนิยม และอำนาจนิยม ที่ได้จากการศึกษาวิจัย

ประการที่สอง การปรับเปลี่ยนบทบาทของข้าราชการประจำ ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับ การปกครองท้องถิ่นทั้งสองประเภท โดยปรับเปลี่ยนบทบาทจากการชี้แนะ ควบคุม มาเป็นเพียง การให้คำแนะนำส่งเสริมในเชิงวิชาการเท่านั้น ส่วนการตัดสินใจในการบริหารงานของท้องถิ่น ควรปล่อยให้ท้องถิ่นมีการตัดสินใจเองให้มากที่สุด ซึ่งจะช่วยให้ท้องถิ่นเกิดความเชื่อมั่น และมั่นใจ ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อันเป็นการทำให้เกิดค่านิยมของการเชื่อมั่นในตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจต่างๆ มากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นค่านิยมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประชาธิปไตย

ประการที่สาม การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการปฏิบัติของสมาชิกสภาท้องถิ่น ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ผู้นำผู้บริหารขององค์กรท้องถิ่นต่างๆ มักคิดว่าตนเองมีฐานะ และความสามารถที่สูงกว่าประชาชน บางครั้งการดำเนินกิจกรรมของท้องถิ่นจึงมีข้อบกพร่อง เพราะขาดความร่วมมือจากประชาชน ทำให้การดำเนินกิจกรรมบางเรื่องไม่ตอบสนองตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น บางครั้งหนักถึงขนาดแสวงหาผลประโยชน์โดยไม่คำนึงถึงผลเสียที่ตามมา สิ่งต่างๆ เหล่านี้ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ประชาชนเกิดความเบื่อหน่ายต่อประชาธิปไตย โดยคิดว่าการเข้ามาทำหน้าที่ตัวแทนของประชาชนภายในท้องถิ่น เป็นการเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ โดยมิได้มีความสำนึกที่จะพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความเจริญก้าวหน้าแต่ประการใด ดังนั้น สมาชิกสภาท้องถิ่นต่างๆ ควรที่จะมีความคิดว่าประชาชนทุกคนต่างก็มีคุณค่าที่จะมาร่วมมือกันพัฒนาท้องถิ่นได้ และตนเองก็ได้มีฐานะที่เหนือกว่าประชาชนแต่อย่างใด แต่เป็นเพียงผู้ที่ได้รับมอบหมายจากประชาชนให้เข้ามาทำหน้าที่พัฒนาท้องถิ่นให้เกิดการพัฒนา และก้าวหน้าเท่านั้น ถ้าสามารถที่จะปรับเปลี่ยนทัศนคติและความเชื่อให้มีลักษณะดังกล่าวได้ การพัฒนาการปกครองท้องถิ่นก็มีทางประสบความสำเร็จได้

ประการที่สี่ การสร้างให้ประชาชนภายในท้องถิ่นมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น การปกครองท้องถิ่นของไทยในปัจจุบันส่วนใหญ่ความสำคัญของประชาชนในมุมมองของนักการเมืองท้องถิ่นจะมีก็แต่เฉพาะตอนเลือกตั้ง ในฐานะผู้ที่สร้างความสะดวกสบายในการเข้าสู่ตำแหน่งอำนาจ แต่ภายหลังจากได้รับเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่ในฐานะตัวแทนประชาชนของท้องถิ่นแล้ว ประชาชนส่วนใหญ่ก็ไม่ได้ติดตามตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่น เนื่องจากการขาดความรู้ ความเข้าใจ โดยคิดว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของการปกครองท้องถิ่นมีเฉพาะแค่การเลือกตั้ง เมื่อเลือกตั้งเสร็จสิ้นแล้วตนเองก็หมดภาระหน้าที่ และเป็นหน้าที่ของตัวแทนที่ตนเองได้เลือกตั้งเข้าไปจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการพัฒนาท้องถิ่น ทำให้นักการเมืองท้องถิ่นเหล่านี้บริหารงานของท้องถิ่นโดยขาดการตรวจสอบ และถ่วงดุลย์จากประชาชน ซึ่งเป็นผลให้นักการเมืองท้องถิ่นส่วนใหญ่ก็มักมีความคิดว่าตนเองมีฐานะที่เหนือกว่าประชาชน เพราะสามารถที่จะเป็นผู้กำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นได้แต่เพียงฝ่ายเดียว อันเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดลักษณะอำนาจนิยมในตัวนักการเมืองท้องถิ่นได้ประการหนึ่ง ดังนั้น การที่จะทำให้อำนาจนิยมในตัวนักการเมืองท้องถิ่นลดลง จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจ ที่ถูกต้องในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (political participation) โดยการเน้นย้ำความสำคัญของประชาชนว่าไม่ได้มีหน้าที่เฉพาะแค่การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตัวแทนเข้าไปหน้าที่บริหารงานของท้องถิ่นเท่านั้น แต่ความสำเร็จของการปกครองท้องถิ่นยังเกิดจากการหมั่น

คอยตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของตัวแทนที่พวกเขาได้เลือกตั้งเข้าไป เพื่อให้การพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปตามเจตนารมณ์ที่แท้จริงของประชาชนส่วนใหญ่ภายในท้องถิ่น และหากนักการเมืองท้องถิ่นไม่ปฏิบัติหน้าที่สนองความต้องการของท้องถิ่น หรือปฏิบัติหน้าที่บกพร่อง ประชาชนก็มีความสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงตัวผู้บริหารได้ หากประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของตนเองในกระบวนการปกครองท้องถิ่นในลักษณะดังกล่าวแล้ว ส่อมที่จะทำให้นักการเมืองท้องถิ่นมองเห็นถึงควมมีประสิทธิภาพทางการเมือง (political efficacy) ของประชาชนในแง่ความสามารถในการกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้ อันจะทำให้ นักการเมืองท้องถิ่นไม่กล้าที่จะกระทำการใดๆ ได้ตามอำเภอใจ และคิดว่าตนเองไม่ได้มีฐานะที่เหนือกว่าประชาชนแต่อย่างใด แต่มีฐานะเพียงผู้ได้รับมอบหมายจากประชาชนให้เข้ามาทำหน้าที่พัฒนาท้องถิ่นเท่านั้น ซึ่งน่าจะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้สามารถลดลักษณะอำนาจนิยมในตัวของนักการเมืองท้องถิ่นลงได้

วัฒนธรรมทางการเมืองมีลักษณะเป็นพลวัตร ดังนั้น วัฒนธรรมทางการเมืองที่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตย แม้จะเกิดจากกระบวนการหล่อหลอม และปลูกฝังจนเกิดเป็นความเชื่อ และยอมรับไปปฏิบัติจนเป็นแบบแผนของพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล และสังคม แต่ก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ กล่าวคือ เมื่อใดที่บุคคลได้รับกระแสความคิดต่างๆ จนพัฒนาไปสู่ความเชื่อใหม่ เกิดความรู้สึกเห็นดีเห็นงาม และยอมรับมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติทางการเมืองของคน ทำให้วิถีพฤติกรรมทางการเมืองของคนเปลี่ยนแปลงแตกต่างไปจากเดิม และในที่สุดเกิดเป็นแบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองในแนวใหม่ของสังคม ก็แสดงว่า ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมืองขึ้นในสังคมแล้ว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย